

ISSN 2181-922X

O‘ZBEKISTON:

TIL VA MADANIYAT

ADABIYOTSHUNOSLIK

2025 Vol. 2 (2)

www.literature.tsuull.uz

Bosh muharrir: Shuhrat Sirojiddinov

Bosh muharrir o'rinbosarlari: Nurboy Jabborov
Bahodir Karimov

Mas'ul kotib: Sohiba Madirimova

Tahrir kengashi

Nusratulla Jumaxo'ja, Iqboloy Adizova, Abdulla Ulug'ov, Dilnavoz Yusupova, Islom Yoqubov, Qo'ldosh Pardayev, Umida Rasulova, Akrom Dehqonov, Olim To'laboyev, Tozagul Matyoqubova, Shermuhammad Amonov, Shahlo Hojiyeva, Orzigul Hamroyeva, Ilyos Ismoilov, Sohiba Umarova, Gulbahor Ashurova, Ilhom Sayitqulov, Gulzoda Soatova, Dildora Rahmonova, Zilola Shukurova, Furqat To'xtamurodov, Sarvinoz Rasulova.

Jurnal haqida ma'lumot

“Adabiyotshunoslik” – “O'zbekiston: til va madaniyat” jurnalining adabiyotshunoslik yo'nalishidagi seriyasi bo'lib, yilda to'rt marta nashr etiladi.

Jurnalning **“Adabiyotshunoslik”** seriyasida o'zbek va jahon adabiyoti tarixi, xalq og'zaki ijodi, adabiyot nazariyasi, o'zbek mumtoz adabiyotining qo'lyozma manbalari va matnshunoslik muammolari, jadidchilik va jadid adabiyoti, zamonaviy adabiy jarayon, adabiy tanqid hamda qiyosiy adabiyotshunoslik yo'nalishidagi eng yangi tadqiqotlar e'lon qilinadi. O'zbek va jahon adabiyotshunosligi erishgan so'nggi yutuqlari aks etgan ilmiy maqolalarni nashr etishga alohida diqqat qaratiladi. Maqolalarning ilmiy saviyasi va tahliliy quvvati yuqori bo'lishiga e'tibor beriladi.

“Adabiyotshunoslik” seriyasida O'zbekiston va xorijiy davlatlarning e'tirof etilgan atoqli olimlari, oliy o'quv yurtlari professor-o'qituvchilari, doktorantlar, mustaqil izlanuvchilar hamda magistrantlarning ilmiy maqolalari nashr etiladi.

“Adabiyotshunoslik” seriyasi 2022-yil yanvar oyidan chiqa boshlagan.

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti.

O'zbekiston, Toshkent, Yakkasaroy tumani, Yusuf Xos Hojib ko'chasi, 103.

Email: adabiyotshunoslik2022@gmail.com

Website: www.uzlc.navoiy-uni.uz

www.literature.tsuull.uz

MUNDARIJA

MUMTOZ ADABIYOT TARIXI

Iqboloy Adizova

Millatni uyg'otuvchi kuch5

Shermuhammad Amonov

Ahmad Tabibiyning mustazod she'rlarga bog'langan taxmislari 20

Furqat To'xtamuratov

Muhsiniy she'riyatida qo'llangan ma'naviy san'atlarning ijodkor g'oyaviy niyatini ochishdagi o'rni38

Hulkar Sulaymonova

"Rasailu-l-Xorazmiy" asarining qo'lyozma nusxalari geografiyasi52

Sanobar Muxamedxodjayeva

Alloma Mahmud Zamaxshariy va uning ijodiy faoliyati64

Aziza Muratova

Alisher Navoiy ijodida Yusuf (a.s.) obrazi75

Aziza Almardonova

Orifona g'azallarda nafs tarbiyasi85

Nargiza Boymuratova

Lutfiy she'riyatida orif obrazi94

Kamola Allanazarova

She'riyatda davr muammolari va ma'rifat talqini105

Nafisa Tuxsanova

Sa'dulla Siyoyevning "Shaybonixon" obrazini yaratishda badiiy mahorat117

Mubina Abbasova

Yangi O'zbekiston boburshunosligi123

ZAMONAVIY ADABIYOT MUAMMOLARI

Abdulla Ulug'ov

Badiiy asarda adabiy qahramon portretining o'rni va ahamiyati132

Islomjon Yoqubov

“Jaloliddin Manguberdi” dramasi badiiy jozibasini208

Umida Rasulova

Hikmatlarda odam va olam konsepsiyasi221

Tozagul Matyoqubova

Fikr va tuygʻuni yagona rakursda uygʻunlashtirgan shoir230

Sarvinoz Rasulova

Tohir Malik asarlarida qatagʻon qurbonlari taqdirining aks etishi241

Matluba Norbaboyeva

Oʻzbek xalq maqollarida yetimlik motivi talqini251

Usmonova Sharifa

Muhammad Alining “Mangu quyosh” romanida obrazlar xilma-xilligi260

Sarvinoz Rasulova, Madina Bolliyeva

Balladada tuygʻu tasviri270

Oygul Matkurbanova

Qamchibek Kenja hikoyalari ayol obrazi279

Dilovar Nurmurodova

Abdurashid Nurmurodov ijodida urush mavzusining aks etishi291

Shalola Davletova

Borxes ijodining falsafiy talqini300

Maʼrifat Alimqulova

Mamatqul Hazratqulov hayoti va ijodiga chizgilar309

Habiba Ergasheva

Faxriyorning sheʼriy tarjimalari320

Muharram Ibodullayeva

Biografik metodning badiiy asarni oʻrganishdagi imkoniyati ...330

Hikmatlarda odam va olam konsepsiyasi

Umida Rasulova¹

Abstrakt

Dunyo tamadduniga munosib hissa qo'shgan allomalar maslagi mahzanini ishq tashkil etadi. Ilohiy ishq ahli odamni ofiyatu hidoyatga sazovor aylaydi. Sakkiz asrdan buyon insoniyatni saodatga yetaklayotgan Jaloliddin Rumiy hikmatlari, falsafiy mulohazalari diniy, dunyoviy bilimlarni yanada boyitadi. Uning inson botini mohiyatiga e'tibor berishi, asl javhar imon halovatini his etishda ekanini uqtirishi e'tiborni tortadi. Ma'lumki, Qur'oni karim barcha ilmlarning mehvari sanaladi. U o'z ichiga uch asosiy ahkomni jo aylagan. Allohning yagonalagi, payg'ambarlar qissasi mohiyati, shar'iy hukmlar e'tirofi eslatiladi. Jaloliddin Rumiy "Ichindagi ichindadir" asarining asosini muqaddas kalom oyatlari, hadisi sharif tashkil qiladi. Asar tarkiban fasl va she'rdan iborat bo'lib, mohiyatni sharhlash bosh muddao sanaladi. Ilm kishini ziynatlar ekan, olam ko'pikka, avliyolar bilimi dengizga mengzaladi. Oxiratdan avval asl g'oyaga, maslakka intiluvchi bandalar ishq ahllari bo'lib, ular noyob ne'matdan bahramandligi sabab ajrga noil topiladi. Borliq hodisotlariga razm solib, nabotot, hayvonot, jamodot sinoatlarini uqish, fasl almashinuvidagi tizimu tartibotni anglab xulosa chiqariladi. Badiiy so'zning ma'no miqyoslaridan unumli foydalanish asarda ishqni mukammal ta'riflashga, bosh muddaoni teran anglatishga imkon beradi.

Kalit so'zlar: *ishq, imon, inson, olam, ma'rifat, zakovat, so'z.*

Kirish

Asarning poetik o'ziga xosligi, tasvir ko'lami, kompozitsion yaxlitligidagi o'zgarishlar ijodkor tafakkuridagi evrilishlar mahsuli sanaladi. Moziyda yaratilgan ijod namunalarini o'rganish badiiy tafakkurni boyitishda muhim ahamiyatga ega. Mutafakkirlar borliq hodisotlarini zakiy nigoh-la kuzatib, individual uslubi va mahoratini namoyon aylab, falsafiy, axloqiy qarashlarini ilgari suradi. Jaloliddin Rumiy turkiy millatlar hurligi, yakdilligiga ta'sir ko'rsatishda islomiy tafakkurdan to'yinishni, insoniyatni irqu millatga saralamay, ezgulik, hidoyatga yetaklashni uqtirib kelgan.

¹ Rasulova Umida Yo'ldosh qizi – filologiya fanlari doktori, professor Alisher Navoiy nomidagi o'zbek tili va adabiyoti universiteti.

E-mail: rasulovaumida12@gmail.com

ORCID 0000-9762-4407

Iqtibos uchun: Rasulova U. 2025. Hikmatlarda odam va olam konsepsiyasi. *O'zbekiston: til va madaniyat*. 2(2): 221-229.

U adolatli hukmdor siyosiy, ijtimoiy jamiyat sarboni sifatida oddiy xalqning manfaatini himoya qilishi lozimligini alohida qayd etadi. Alloma turkiy millat totuvligi, birligini quvvatlab, madaniyat, tarix, falsafa fanlari integratsiyasiga e'tibor qaratadi. Asl mohiyatdan yiroqlashmay, har narsaning negizini aniqlash samarali usul sanaladi. Donishmand ilmning asrorini tafakkur mezonidan o'tkazib, sara xulosalarini taqdim aylaydi.

So'z sohirlari insonning dunyoviyligida ilohiy ishq mavjudligi, o'zlikni anglash Yaratganga intilish-yashash asrorini uqtirishga, fayziyob onlarni his ettirishga muvaffaq bo'ladilar. Oshiqning dardmandligi riyozat chekishi, jafoga bardoshliligi, sirliligi xarakter mantig'iga asosan yoritib boriladi. Dunyodagi muvaqqat hamda asliy go'zallik hirsni qanoatdan farqlash asnosida baholab boriladi. Badiiy adabiyotda so'z ma'nodorligi, ifodaviyligi matn mohiyatini uqish jarayonida namoyon bo'ladi. Ijodkor asar yaratar ekan, so'z tirikligi, tabiiyligi, salmoqdorligiga e'tibor beradi. Bitta mavzuga turli nigoh, tafakkur bilan yondoshish, uni yangi ohang, rang, tasvir bilan boyitish mumkin. Badiiy ijodda ishq ilohiy-vujudi Mutlaqqa, Allohga bo'lgan muhabbat doim ulug'langan.

Asosiy qism

Ma'rifat darg'alari har narsaning mavjudligi Yaratganning qat'iy nizomiga bo'ysundirilganiini, asl hukmi ilohiy qudratini yodda tutmog'i lozim. Basirlar, kofirlar yuragi muhrlangani bois imon halovatini tuya olmaydilar. Qalbi toshga aylangan, qahri qattiq toifalar ma'nisiz, absurd hayot o'tayotganini his etmaydi. Jaloliddin Rumiy hikmatlarida ruh va jism muvozanati inson tirikligining bosh mezoni ekani ayon bo'ladi. Asarda olimlik rutbasi ikki ma'noda qo'llanganining shohidi bo'lasiz. Xususan, matndagi "Tangriga Olim deyiladi" bosh ma'no hisoblanadi. [Rumiy J. T. 2016. 68] Yaratgan sifati, ismini idrok etsak, jamiki hodisotu voqelikning podshohi qudratiga imon keltiramiz. Allohning inoyati ila tanlangan banda-olimning odatiy ma'nosi ilm mahzanini uqqan inson, aqlu zakovat sohibi tarzida tushuniladi. Orif esa oldin bilmay, keyin o'rgangan shaxs sifatida taqdim qilinadi. Olimning amir ko'magisiz mustaqil ilm olib xalq manfaatiga yo'naltirishi, hur fikrdan tonmasligi haqiqat manzilida sobitligini ta'minlaydi. Aksincha, amir soyasidagi tobe inson haqiqat pardasini ko'tara olmasligi, to'g'ri gapni aytishdan mosuvo bo'lishi halokatga yetaklashi ta'kidlanadi. Aql inson vujudida amir kabidir, unga rioyat etmoq vujud halovatiga imkon beradi. U vujudagi a'zolari boshqarar ekan mastlik, g'azabnoklik,

loqaydlikdan ogoh aylaydi. Isyondan holi odam buni Yaratganning inoyati, ne'mati ekanini unutmazligi lozim.

Zolim noqis nafsi sirtmog'iga muhtaloligi bois jaholatdan qutula olmaydi. Millatlar boshiga turli talofatu yovuzlikni keltirgan basirlar kishilar umriga zomin bo'ladi. Nafsigam muhtalo kimsalar faqat hoyu havaslar girdobiga burkanib, ishlari natijasi, hosilasidan hayiqmaydi. Oqil aqlu zakovati bois riyozat cheksa ham xayru farog'atga noil bo'ladi. U har narsaning oqibatini aql tarozisida o'lchab, umuminsonga ezigulik, ma'rifat tarqatishga hayotini safarbar aylaydi.

“So'z idrok qilish so'zga muhtojlar uchundir” hikmati fahmu farosat ila ilm ummonidagi gavhardan bahramand bo'lish ne'matiga mengzaladi. Idrok yaralish muddaosini, ruh pokligini, vujud osoyishini anglash holatidir. Borliqdagi voqea-hodisalarning mavjudligi, xossasi so'z vositasida teranlashib boradi. So'z qismatga, sinoatga ishora beradi. Nojoiz, noloyiq fikrdan tiyilmoq, voz kechmoq axloqning muayyan ko'rinishi sanaladi. Kishi fitratiga munosib bo'lmagan qarg'ishu haqoratlardan holi jism oroyish hissini tuyadi. So'zning qudrati bois eng chigal vaziyatning yechimi samarali bo'ladi. Insonlarga so'z aytishda aqlariga qarab muomala, muloqotni rivojlantirish uqtiriladi.

Tafakkur quvvati ila saralangan oydin mulohazalargina asrlar osha avlodlar tomonidan e'zozlanaveradi. Aql vujudni boshqargani bois barcha a'zolar muayyan tartibda faoliyat yuritadi. Noqis aql esa jismni boshqara olmaydi. Avliyolar maslagi, tutumi ham kam so'zlash, tafakkur mahsulini to'g'ri yo'naltirish jarayonida noyoblashadi. So'z aytmoqdan maqsad qalbga sakinat, vujudga malham, axloqqa ozuqa ekanligi ayonlashadi. So'z ko'paysa, maqsad yoddan ko'tariladi, uning qadri sustlashadi. Aslida nokerak so'zlar kishini gunohga yetaklaydi. Yolg'on, g'iybat, haqoratlar jamiyatdagi parokandalikka yo'l ochadi. Uning salbiy ta'siri kishilar munosabatiga putur yetkazadi. Har doim lutfu ehtiromni o'zgalarga ravo ko'rishlik insonga munosib ko'riladi.

Jaloliddin Rumiy fasllarda boqiylik va foniylik xususidagi diniy bilimlarini tizimli rivojlantirib boradi. Alloma muqaddas Qur'on asosida ilohiyot mo'jizasiga murojaat qiladi. Bunda Jabroil, Mikoil, Isrofil, Azroil farishtalar farmon ijrosiga mas'ul etiladilar. Faqat Azroilgina olingan omonatni vaqti kelib qaytarishga va'da berib, tuproqdan siqim keltiradi. Osmon, tog' takabburligi bois ne'matdan bebahra qoladi. Tuproq hokisorligi sabab Yaratgan marhamatiga sazovor bo'ladi. Bu insonning ibtidosi- tug'ilishi va

intihosi o'limiga ishoradir. Odam Ato va Momo Havo zurriyotining qismati, shayton vasvasasiga uchgan olomonning zalolatga botishi, g'addor kimsalarning ezgulikni yakson etishi jumbog'i ahli orifni bezovtalayotgani tagqatlamda anglashiladi. Inson g'azabini yutishi dunyo hamda oxirat tarozisida muhim ekani Iso a.s bilan bog'liq rivoyatda ochiqilanadi. "Dunyo va oxiratda qay bir narsa eng buyuk va eng mushkuldir. Iso javob o'laroq;" Allohning g'azabidir"- dedi. Yana so'radilar: "Insonni bundan nima qutqaradi?" Javob berdi: "O'z g'azabini yengish va shiddatini yutish"" [Rumiy J. T. 2016. 267] Halokatning uchquni jahlning zo'rayishidan oziqlanadi. Aqlning quvvati g'azab bilan kesiladi, shu ondan jaholatga yo'l ochiladi. Ojiz inson iddaosi ila kuch qudratga domangir bo'lganidan g'aflat holda yashayveradi. Uning kibru havosi mavjud tartibotga putur yetkazibgina qolmay, insoniyatni darbadarlikka ro'baro' aylaydi. Ko'plab urushu ofatlarga sabab bo'ladigan nizo ixtiloflar millatu elatlarni mahv etadi.

Nafsini hoyu havasdan tiygan kishilar tiriklik olamida oddiy yashab, dunyo nayrangidan yuz o'giradilar. Bu ularga boqiy olam halovatiga ishonch hissidan paydo bo'ladi. Shu ma'noda hislarni jilovlab, fahshu jaholatga qiyo boqmay, hidoyatni afzal biladilar. Dunyo nag'malariga tobelik talofatlar sonini orttiradi. Sun'iy hashamatlar ko'zni quvontirgani holda dilni xarob aylaydi. Ko'p kulmoq, ko'p yemoq, ko'p uxlamog inson qalbini asta yemiradi. Shaffoflik, tiniqlik imon libosi sanalib, pokizalik, halollik pardasiga noil ko'riladi. Bu toifa insonlar har ishning nihoyasini ko'zlab shijoat ko'rsatadilar, oniy lahzalar maftuniga aylanmaydilar.

Har lahzada turlanuvchi kishilar manfaatga erishganday tuyulsa ham ishonchdan mosuvo bo'ladi. Ular aniq maqsadga erishish zahmatidan chekinib, yengilroq yashashga intiladi. Ular botinga qarab baho beradilar, zohiriy quvvatga erisha olmaydilar. Kishilar nazdida yoqimli, yaxshi ko'rinishga uringanlar ba'zan yolg'onu g'iybatga muftalo bo'ladilar. Jamiyatga foydasi tegadigan kishilar haqiqatdan yuz o'girmay, tovlanmay, tuslanmay yashashdan huzur topadilar.

Jaloliddin Rumiy hazratlari Muso a.s, Iso a.s, Muhammad a.slar bilan bog'liq ibratli holatlar ahli muhibga manzur ekanini istifoda etadi. Fir'avn talabiga ko'ra Muso a.sning aso vositasida mo'jizalar keltirsa ham karomatdan g'ofil bandaning hidoyatga erisha olmagan ta'kidlanadi. Itoaatkor Muso a.s ga dengizda yo'l ochiladi, biroq qavm noshukurlik qilganda cho'lda yillab qolib ketadi. Yaratganning lutfu marhamatini uqmaslik xayrsiz ekani

ayonlashadi. Faslda nabiyilar tarixining burilish onlariga yana nigoh tashlanadi. Shu nuqtadan voqea tadriji jadallashadi. Olov unsuri borasidagi mulohaza Ibrohim s.a.v otash ichiga kirishi lavhasidan boshlanadi. Moziydan ma'lumki, mushriklar Ibrohim alayhissalomni jazolash maqsadida o'tda yondirmoqchi bo'ladilar, biroq Yaratganning qudrati ila otash chamanga aylanadi. Ibrohim a.s ni panohida asrash uchun olovni sovuq moddaga aylantirib, ziyon yetkaztirmadi. Maryamga sinoatli damda rizq yetkazilishi, qavmning fitnasidan omonlik berilgani ayolning shukronasi, qanoati natijasidir. Iso a.sning yomg'irli pallada qoraquloq iniga panaga o'tgani, u makondagi rizq bilan bog'liq lavhalar sabrning mukofoti xayrli, barakali ekaniga ishora beradi. "Alloh zolimlarga yordam bergan kimsaga o'sha zolimni balo qilib qo'yadi" hadisi har narsaning intihosi borasidagi tasavvurni to'ldiradi.

Insoniyat ilmu ma'rifat yog'dusida shariflik matlabiga noil bo'ladi. Bu xayrli xizmat ustoz zimmasidagi mas'uliyatni orttiradi. Uning aqlu zakovati bois odamlar shuuriga dunyoviy hamda diniy ta'limot singib boradi. Qur'oni karimni o'qib uning mohiyatini anglamagna kishilar umri besamar o'tgan kimsalardir. Ular o'qiganlarini uqmagani bois shar'iy hukm asosida umrguzaronlik qilmaydilar. Odamlar nazdida ilmli bo'lsa ham itoastsizlar sirasiga kiradi. Amali yo'q olimlar ahli insonni halokatga ro'baro' etadi. Bundaylarning xalq ishonchiga kirishi oson, biroq yaratguvchi ularning firibini, soxta amallarini sarhisob qilib boradi. Ruhlari pardalangan kufr egalari sag'irdan kabirga qadar bo'lgan mo'jizani uqishdan mosuvo bo'ladilar. Inson suratidan ma'nosi ketsa, jasaki qolishi, faqat yashab qolish uchungina harakatlanib yurgani ayon bo'ladi. Aniq maqsadu muddaosiz g'imirlab yurgan minglab kishilar parda ortidagi asliyatni ko'rish, his qilishdan bebahra qoladilar. Yaratiqlar uch qismga bo'linadi: malaklar nafs va shahvatdan xoli aql sohiblari; hayvonlar esa shahvatdan iborat toifa; inson aql hamda hirs uyg'unligi hosilasi sanalishi yodga olinadi, Bayt: "Malak bilimi bilan, hayvon bilimsizligi bilan qutuladi. Bani odam esa shu ikkalasi o'rtasida arosatda qoladi." [Rumiy J. T. 2016. 106]

Asardagi muayyan fasllarda she'riyatdagi Layli va Majnun timsollari talqinida ilohiy ishqqa ishora beriladi. Tushuncha tilsimini yechsak, Majnunning ilohiy xislatini teran anglaymiz. U Haqni tanish, idrok etish safarini maqsad aylab niyatiga erishadi. G'arib, xokisor yigit makonma-makon yurib ishq bozori g'avg'olaridan omon chiqadi. Shu bois uning xatti -harakati dunyoviy mantiq va me'yorga sig'maydi.

Allohni istash yo'lidagi martabalar xususidagi lavhalar ishq diyoridagi sinoatni yengishda sabru toqat holatiga bog'lanadi. Zero, darveshlar faqat Yaratganni ulug'lab, dunyo lazzatidan voz kechgan sabrli shaxslardir. Ular Yaratgan visolini oliy maqom deb hisoblaydilar. Darveshlar tuyg'usi falsafiy tafakkur bilan yo'g'rilgan. Qahramon ruhi mutlaq ilohiyotning bir bo'lagi bo'lib, asl vujud bilan birlashish uchun to'siq tahlikalardan xalos bo'lmog'i lozim. Darvesh zolimlar, poraxo'rlar, shubhali kishilar taomidan o'zini ehtiyotlaydi. U halol luqmaning oziga ham qanoat qiladi. Uning siyratida xalqqa ibrat bo'ladigan haqiqatgo'ylik, dangallik, to'porilik ko'zga yaqqol tashlanadi.

Inson umri manzaralari bolalik hamda keksalik davri muqoyasasida ayonlashib boradi. Bahor yashillik, kuz za'faron ranglar uyg'unligida poetik ifodasini topadi. Dillari hamda quloqlari muhrlangan nokaslar muqaddas kalom nuridan mosuvo bo'ladilar. Ular besamar, bemaqsad qimirlab yuradilar, inson rutbasiga ko'tarila olmaydilar. Qur'oni karim tarkibidagi mo'jizalarni uqishdan bebahra toifalar darbadar sargardon yuraveradilar.

Asar tarkibida arslon, o'rmon, tuya, ot, it, tulki yanglig' hayvonotu nabotot olamidagi hodisotlar qalamga olinar ekan, ularning inson hayotiga parallel yo kontrast jihati muayyan vaziyatlar misolida sharhlab boriladi. Fasllarda asosiy mulohaza tegrasida sodda, tig'iz qarashlar ilgari suriladi. It yoxud qirg'iy sulton homiyligida ov asrorini o'rganishi misolida aql quvvati ila Yaratgan qudratini his etishga da'vat qilinadi.

Inson yaxshi amallari bois oxiratda ajru savoblari ko'payib jannatga loyiq topiladi. Foniylar dunyodagi gunohga istig'for, tavba qilish asar matnida bot- bot ta'kidlanadi. Qur'oni karimda ham Tavba surasida bandaning gunohini tan olib, afsus nadomat chekishi rahmatga sazovor bo'lishi eslatiladi. Ayni istig'for vujudu ruhni poklashi, ojiz bandani jaholatu zulumatdan tiyishi, takror xato qilishdan saqlashi uqtiriladi. Tiriklik turli qavmu nasllarni tahlikalardan omon o'tishga o'rgatishi bilan birga vijdon so'roviga shay turishga chorlaydi. Yaratganga taslim bandalar har ishda tavakkal qilgani bois qaltis onda ham Tangrining hifzi himoyatida bo'ladi. Asarda qavmlar orasidagi turli qabihlikning o'chog'i nafs nayrangi ekani, unga asirlar esa jaholat urug'ini sochishdan huzurlangani hayotiy voqealar bilan quvvatlanadi.

Murakkab vaziyatda ilojisiz qolgan ojiz kimsalar faqat tavakkal ne'mati sababiyatidan tirik qolgani yodga olinadi. Adashgan basir kimsalar esa tavba qilmagani boisidan mahshargohdagi

hisob onlarida azobga duchor bo'lib, jahannamga hukm qilinadi. Kofir va mo'min, soya va jazirama, zulmat va nur muqoyasasida mezonga nigoh tashlanib, u dunyo hamda oxiratdagi holat, darajaga baholanadi. Asar kompozitsiyasidagi fasllar zimnidagi tayanch masaladan biri istig'for bo'lib, uni turfa vaziyatdagi lavhalar silsilasida anglab borishga ishora beriladi. Mushkulotdan xaloslik, shayton nayrangidan xolilik, turli fitna ofatdan omonlik istagidagi banda muntazam istig'for aytishi uqtiriladi.

Xulosa

Badiiy adabiyot odamzot, hayvonot, nabotot dunyosini uyg'unlikda talqin etadi. Ular uzviyligi olam mohiyatini teran anglash, dunyo mehvarini his etish saodatini nasib aylaydi. Insoniyat xilqat asrorini uqishga ishtiyoqmand. Borliqdagi to'rt unsur: suv, havo, tuproq, o't kabi ne'matlar tiriklik mazmunini ifodalaydi. Ular o'rtasidagi biologik aloqalarga putur yetsa, kurrai zamin muvozanati buziladi. Tabiatning asil holati o'zgarsa, odamzotning jismoniy hamda ruhiy quvvati sustlashadi. Shu bois ahli donishlar tafakkur qudrati ila mikro olamdan makro olamgacha zehn solib, uning asrorini hikmatlar silsilasiga singdirib borganlar.

Adabiyotlar

- Румий Ж. (2016) Ичиндаги ичиндадир. Т.: Янги аср авлоди.
- Румий Ж. (2016) Ичиндаги ичиндадир. Т.: Янги аср авлоди.
- Румий Ж. (2016) Ичиндаги ичиндадир. Т.: Янги аср авлоди.
- Расулова, У. (2014). ИЗОБРАЖЕНИЕ ЧЕЛОВЕКА И ПРИРОДЫ В ЖАНРЕ ПОВЕСТИ. *Paradigmata poznání*, (2), 75-79.
- Rasulova, U. (2024). ANALYZING THE PORTRAYAL OF TEACHERS IN SHORT STORIES. *International Journal of Pedagogics*, 4(10), 233-237.
- Расулова, У. (2024). Insoniyat: asliyat va irsiyatning badiiy talqini. *Ўзбекистан: язык и культура*, 1(1), 33-45.
- Rasulova, S. The Nature of Fantastic Stories.
- Ashurova, G. (2023). Image of Navai and Artistic Interpretation in the Drama "Navai and Baykara".
- Ashurova, G., & Niyazova, G. (2024). Challenges of Balancing Historical Accuracy and Interpretation in the Depiction of a Historical Figure. *SPAST Reports*, 1(1).
- Ismoilov, I. (2021). Tafsirlarda Iskandar mavzusiga oid talqinlar. *Oltin bitiglar-Golden Scripts*, 2(2).
- ИСМОИЛОВ, И. А. (2020). ON THE ISSUE OF LITERARY INFLUENCE AND ORIGINALITY IN THE EPIC "SADDI ISKANDARI". *Иностранные языки в Узбекистане*, (3), 220-226.

The concept of Hurman and Universe in adages

Umida Rasulova¹

Abstract

The driving spirit behind the ideals of scholars who have significantly contributed to world civilization is, above all, love. Divine love leads a person to salvation and guidance. For over eight centuries, the wisdom and philosophical–Sufi reflections of Jaloliddin Rumi have continued to guide humanity toward happiness, enriching both religious and worldly knowledge. His emphasis on the essence of the human soul and his reminder that true inner peace lies in faith are particularly noteworthy.

It is well known that the Holy Qur'an serves as the axis of all sciences. It embodies three principal tenets: the oneness of Allah, the essence of prophetic stories, and the recognition of Shariah rulings. Jaloliddin Rumi's work "Ichingdagi ichingdadir" is fundamentally based on the sacred verses of the Qur'an and Hadith. The structure of the work consists of chapters and poetry, with the primary aim of interpreting its profound essence.

Knowledge is an adornment for a person, while the world is likened to foam and the saints' knowledge to the sea. Before reaching the hereafter, those who aspire to the true idea and ideal are known as the lovers of truth. They are rewarded due to their access to this rare spiritual blessing. By observing phenomena in existence, understanding the signs in flora, fauna, and the inanimate world, and comprehending the harmony and order in the changing of seasons, one can derive meaningful conclusions.

The effective use of the dimensions of artistic expression in the text enables a complete portrayal of love and allows for a deep understanding of its central message.

Keywords: *love, faith, human, universe, enlightenment, wisdom, word.*

References

- Румий Ж. (2016) Ичиндаги ичиндадир. Т.: Янги аср авлоди.
 Румий Ж. (2016) Ичиндаги ичиндадир. Т.: Янги аср авлоди.
 Румий Ж. (2016) Ичиндаги ичиндадир. Т.: Янги аср авлоди.
 Расулова, У. (2014). ИЗОБРАЖЕНИЕ ЧЕЛОВЕКА И ПРИРОДЫ В ЖАНРЕ ПОВЕСТИ. *Paradigmata poznání*, (2), 75-79.
 Rasulova, U. (2024). ANALYZING THE PORTRAYAL OF TEACHERS IN

¹ *Rasulova Umida Yoldosh qizi* – Doctor of Philology, professor. Alisher Navoi University of Uzbek Language and Literature.

E-mail: rasulovaumida12@gmail.com

ORCID ID: 0000-9762-4407

For reference: Rasulova U. 2025. "The concept of Hurman and Universe in adages". *Uzbekistan: language and culture*. 2(2): 221-229.

- SHORT STORIES. *International Journal of Pedagogics*, 4(10), 233-237.
- Расулова, У. (2024). Insoniyat: asliyat va irsiyatning badiiy talqini. *Узбекистан: язык и культура*, 1(1), 33-45.
- Rasulova, S. The Nature of Fantastic Stories.
- Ashurova, G. (2023). Image of Navai and Artistic Interpretation in the Drama "Navai and Baykara".
- Ashurova, G., & Niyazova, G. (2024). Challenges of Balancing Historical Accuracy and Interpretation in the Depiction of a Historical Figure. *SPAST Reports*, 1(1).
- Ismoilov, I. (2021). Tafsirlarda Iskandar mavzusiga oid talqinlar. *Oltin bitiglar-Golden Scripts*, 2(2).
- ИСМОИЛОВ, И. А. (2020). ON THE ISSUE OF LITERARY INFLUENCE AND ORIGINALITY IN THE EPIC "SADDI ISKANDARI". *Иностранные языки в Узбекистане*, (3), 220-226.

MAQOLA TAQDIM QILISH TALABLARI

O'zbekiston: til va madaniyat (O'zTM) – zamonaviy O'zbekiston (sobiq Turkiston) bilan bog'liq bevosita Markaziy Osiyo mintaqasini birlashtiradigan til, tarix, san'at, etnografiya, madaniyat va ijtimoiy fanlar sohalarini qamrab olgan ilmiy jurnaldir. O'zTM munozarali, zamonaviy, innovatsion, konseptual jihatdan qiziqarli, original mavzudagi ilmiy tadqiqotlarni nashr qiladi. Jurnal lingvistika, adabiyotshunoslik, tarjimashunoslik, din, falsafa, ilohiyot, fan, ta'lim, metodika, sotsiologiya, psixologiya, tarix, madaniyat, san'at, etnologiya, etnografiya, antropologiyaga oid ilmiy yo'nalishdagi maqolalar va taqrizlar hamda konferensiya hisobotlarini qabul qiladi.

I. Maqola taqdim etish uchun umumiy talablar

Qo'lyozmalar o'zbek, ingliz, rus, fors, shuningdek, boshqa turkiy tillarda ham qabul qilinadi. Agar muallif o'z maqolasini jurnalning muayyan sonida nashr ettirmoqchi bo'lsa, unda qo'lyozma jurnal nashridan kamida besh oy oldin taqdim etilishi lozim.

Qo'lyozmalar MS Word (.doc) formatida (uzlangcult@gmail.com) elektron pochta-siga yuboriladi. Iqtiboslar va izohlar uchun MS Word menejerini qo'llash mumkin.

Barcha qo'lyozmalar tahririyatga muallif (mualliflar) haqidagi qisqacha ma'lumot bilan taqdim etiladi.

Asosiy matn *Times New Roman* shrifti, 14 hajm, satr oralig'i 1 interval, hoshiyalar chapdan 3 sm, o'ngdan 1,5 sm, yuqori va pastdan 2 sm bo'lishi kerak.

Maqolalar *The Chicago Manual of Style, 16th Edition* formatida shakllantiriladi. Maqola matni 3 000–5 000 so'zdan iborat bo'lishi kerak.

O'zbek va ingliz tillarida 100–150 so'zdan iborat abstrakt (Abstrakt) va 5–10 so'zdan kam bo'lmagan kalit so'zlar (o'zbek va ingliz tillarida). Abstraktda maqolaning qisqacha mazmuni va dolzarbligi, tadqiqot natijalari aks etishi lozim.

Adabiyotlar ro'yxati 5 sahifadan oshmasligi kerak.

Kitobga taqriz (ingliz yoki boshqa tillarda bo'lishi mumkin) 1500 so'zdan oshmasligi talab etiladi.

Taqriz formati: 1) sarlavha: kitob nomi, muallif (mualliflar), nashr qilingan shahar: nashriyot nomi, nashr yili, sahifasi soni. Narxi, ISBN raqami, (qattiq/yumshoq muqova); 2) taqriz so'ngida: taqrizchining F.I.O., ish joyi, pochta manzili.

II. Maqola bo'limlarini rasmiylashtirish

Maqola nomi – normal harflarda, to'q bo'yoqda, 16 hajm.

Maqola nomi o'zbek va ingliz tillarida (agar maqola boshqa tilda yozilgan bo'lsa, maqola yozilgan til va ingliz tilida) beriladi.

Maqola kirish, asosiy qism bo'limlari va xulosadan tashkil topadi.

Maqola bo'limlari sarlavhasi – to'q bo'yoqda, 14 hajm.

III. Maqolada tarjimalardan foydalanish

Boshqa tillardagi matn yoki boshqa manbalar tarjimoni aniq ko'rsatilishi kerak. Agar matn maqola muallifi tomonidan tarjima qilingan bo'lsa, u holda "tarjima muallifniki" shaklida beriladi.

Rasmiy nashrdan olingan tarjima-matn tahrir qilinmaydi.

Zarur holatda tarjima matnga sana, turli diakritik belgilar va boshqa elementlar kiritilishi mumkin.

Tarjima qilingan matn olingan manba nomi asl holicha beriladi. Zarur deb topilsa, uning nomi qavs ichida berilishi mumkin.

Geografik nomlar tarjima qilinmaydi va asl shaklida beriladi.

Tashkilotlar nomi tarjima qilinmaydi va asl shaklida beriladi.

Davr nomi rasmiy qabul qilingan shaklda beriladi.

IV. Ko'chirma va tarjima parchaning berilishi

Manbadan olingan ko'chirma parcha asosiy matndan 1 qator tashlab ajratiladi, satr oralig'i 1 interval, markazda, 12 hajmda yoziladi.

Ko'chirmaning tarjimasi qavs ichida () satr boshidan yozilishi kerak. Bunday ko'chirma *Times New Roman* shrift, 12 hajm, normal yozuvda beriladi.

V. Havola va izohlar berish

Manbaga havola matn ichida to'rtburchak qavsda [] beriladi. Havola qilingan manbalar bir nechta bo'lsa, ular nuqtali vergul (;) bilan ajratiladi.

Izohlar tegishli sahifa pastida, tartib raqami bilan joylashtiriladi.

VI. Qo'lyozma (toshbosma) manbalar va nashr etilgan asarlar bibliografiyasi

Bibliografiyada muallif yoki asar nomi satr boshidan, boshqa barcha qatorlari xatboshidan yoziladi. Adabiyotlar *bibliografiyada* o'zbek lotin alifbosi tartibida ko'rsatiladi.

V.1. Qo'lyozma va toshbosma manbalar bibliografiyasi

Qo'lyozma yoki toshbosma manbalarni bibliografiyada o'zi yozilgan grafikada berish maqsadga muvofiq. Lotin alifbosidagi transliteratsiyasini berish ham mumkin. Ba'zan qo'lyozma asarning nomi muallif ismidan oldin yozilishi ham mumkin.

Muallif nomi. Ko'chirilgan asr (agar mavjud bo'lsa). Asar nomi. Qo'lyozma (toshbosma): saqlanayotgan joy, inventar raqam.

Xondamir. XV asr. Makorim ul-axloq. Qo'lyozma: O'zFASHI, № 742.

Matnda qo'lyozma (toshbosma)ga havola berish:

[Xondamir, Makorim, 17^a]

VII.2. Kitoblar uchun

Bibliografiyada:

Familiya, ism. Nashr yili. *Kitob nomi*. Shahar: Nashriyot nomi.

Qudratullayev, Hasan. 2018. *Boburning adabiy-estetik olami*. Toshkent: Ma'naviyat.

Matnda kitobga havola:

[Familiya kitob nashr yili, sahifa raqami]

[Qudratullayev 2018, 99]

Agar bir muallifning bir yilda nashr qilingan kitoblaridan foydalanilgan bo'lsa, bibliografiyada kitobning nashr yili o'zbek lotin alifbosi harflari bilan ajratilib ko'rsatiladi.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011 (a). *Alisher Navoiy: manbalarining qiyosiy-tipologik, tekstologik tahlili*. Toshkent: Akademnashr.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011 (b). *O'zbek adabiyotining falsafiy sarchashmalari*. Toshkent: Akademnashr.

Matnda kitobga havola:

[Sirojiddinov 2011 (a), 99]

[Sirojiddinov 2011 (b), 67]

Ikki muallif tomonidan yozilgan kitobni bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism va Ism Familiya. Nashr yili. *Kitobning nomi*. Shahar: Nashriyot nomi.

Abdurahmonov, G'anjion, Alibek Rustamov. 1984. *Navoiy tilining grammatik xususiyatlari*. Toshkent: Fan.

Matnda kitobga havola:

[Familiya va Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Abdurahmonov, Rustamov 1984, 52]

Agar kitobning uch va undan ortiq muallifi bo'lsa, bibliografiyada barcha mualliflarning ismi to'liq yoziladi. Bunday kitobga havola qilinganda, birinchi muallifning ismi yozilib, davomida *va boshqalar* deb ko'rsatiladi:

[Familiya va boshqalar nashr yili, sahifa raqami]

[Vohidov va boshqalar 2010, 847]

Kitob yoki to'plam maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Kitob yoki to'plam nomi*, Ism Familiya, Ism Familiya muharrirligida, maqola sahifasi raqamlari. Shahar: Nashriyot.

Abdug'afurov, Abdurashid. 2016. "Badoye' ul-bidoya"ning tuzilish sanasi". *XX asr o'zbek mumtoz adabiyotshunosligi*, Olim To'laboyev muharrirligida, 174–184. Toshkent: "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti.

Matnda kitob yoki to'plam maqolasiga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Abdug'afurov 2016, 176]

Elektron shaklda nashr qilingan kitoblar uchun:

Elektron kitobning bir nechta formati bo'lsa, bibliografiyada foydalanilgan format ko'rsatiladi. Elektron kitobning internet manzili (URL) hamda shu manba olingan sana ko'rsatilishi lozim.

Elektron kitobni bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. *Kitob nomi*. Shahar: Nashriyot nomi. URL. Foydalanilgan sana.

Mamatov, Ulug'bek. 2018. *O'zbekiston madaniyatida tarixiy janrdagi tasviriy san'at asarlari*. Toshkent: Mumtoz so'z. <https://kitobxon.com/uz/catalog/sanat/>. 12.03.2019.

Matnda elektron kitobga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Mamatov 2018, 11]

Ikki mualliftomonidan yozilgan elektron kitobni bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism va Ism Familiya. Nashr yili. *Kitobning nomi*. Shahar: Nashriyot nomi. Internet adres (URL).

Sirojiddinov, Shuhrat va Sohiba Umarova. 2017. *O'zbek matnshunosligi qirralari*. Chikago: Chikago universiteti nashriyoti. <http://press-pubs.uchicago.edu/founders/>.

Matnda elektron kitobga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Sirojiddinov 2017, 19-hujjat]

VII.3. Jurnal maqolasi uchun

Chop etilgan jurnal maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi". *Jurnal nomi* jurnal soni: maqola sahifalari.

Mahmudov, Nizomiddin. 2013. "Termin, badiiy so'z va metafora". *O'zbek tili va adabiyoti* 4: 3 – 8.

Matnda jurnal maqolasiga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Mahmudov, 2013, 5]

Elektron jurnal uchun:

Elektron jurnal uchun jurnalning DOI manzili ko'rsatiladi. Agar DOI manzili mavjud bo'lmasa, internet adresi ko'rsatilishi kerak (URL). DOI – bu o'zgarmas ID bo'lib, internet tarmoqlarining elektron adreslari tizimiga ulangan, ya'ni manbani boshqaruvchi <http://dx.doi.org/> manzildir.

Elektron jurnal maqolasini bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Jurnal nomi* jurnal soni: maqola sahifalari. DOI adres (yoki URL).

Aminov, Hasan. 2018. "O'zbekiston san'atida temuriylar siymosi". *O'zbekistonda xorijiy tillar* 2: 246 – 253. doi: 10.36078/1596780051.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Aminov 2018, 248]

7.4. Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal uchun

Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasiga havola matn shaklida beriladi (masalan, Muhammadjon Imomnazarovning 27.02.2005dagi "O'zbekiston adabiyoti va san'ati" gazetasida chop etilgan maqolasida

aytilganidek...); odatda, bunday manbalar umumiy adabiyotlar ro'yxatida keltirilmaydi. Agar keltirilsa, kitoblarga qo'yiladigan talablarga asosan beriladi.

Agar onlayn maqolaga havola berilayotgan bo'lsa, uning internet manzili (URL), maqola olingan sana ko'rsatilishi kerak.

Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Gazeta-Jurnal nomi*, nashr sanasi. Imomnazarov, Muhammadjon. 2005. "Jomiy "Xamsa" yozganmi?." *O'zbekiston adabiyoti va san'ati*, January 25.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Imomnazarov 2005, 4]

Elektron gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasini bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Jurnal nomi*, nashr sanasi. Internet adres.

Jabborov, Rustam. 2019. "Navoiyning Tabrizda yashagan xorazmlik kotibi". *UZA: O'zbekiston Milliy axborot agentligi*, 08.12. <https://uza.uz/uz>.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Jabborov 2010, 17]

Maqola so'ngida foydalanilgan adabiyotlar o'zbek lotin alifbosi tartibida beriladi. Adabiyotlar ro'yxati ikki qismdan iborat bo'lishi, birinchi qismda foydalanilgan adabiyot chop etilgan grafikada yuqorida ko'rsatilgan shaklda rasmiylashtirilishi, ikkinchi qismda esa barcha foydalanilgan adabiyotlar o'zbek lotin alifbosida berilishi talab qilinadi. Misol uchun:

Adabiyotlar

Баранов, Х.К. 1958. Арабско – русский словарь. Москва: Наука.

Adabiyotlar

Baranov, X.K. 1958. Arabsko – russkiy slovar. Moskva: Nauka.

Maqolani rasmiylashtirish talablarining ingliz tilidagi variantini "*The Chicago Manual of Style, 16th Edition*" qo'llanmasi yoki <https://www.chicagomanualofstyle>. havolasidan ko'rib olishingiz mumkin.

GUIDELINES FOR CONTRIBUTORS

Uzbekistan: Language and Culture is an academic journal, publishing research in linguistics, history, literature, translation studies, arts, ethnography, philosophy, anthropology and social studies. We aim to publish cutting edge, innovative, conceptually interesting, original case studies and new research, which shape and lead debates in multifaceted studies. We do not publish economic analyses or policy papers. Any opinions and views expressed in publications are the opinions and views of

the authors, and the publishers are not responsible for the views/ reviews of the contributors.

The journal is published four times a year. The language of articles can be English, Russian and Uzbek. Other Turkic languages are also welcomed. In addition to research articles, the journal welcomes book reviews, literature overviews, conference reports and research project announcements.

1. General

- Submission Guideline

1. Manuscripts may be submitted at any time during the year. However, if the author wishes to have his/her manuscript published in a certain issue of the journal, the submission should be made at least five months in advance of the proposed publication date.

2) Manuscripts should be submitted by email (uzlangcult@gmail.com) as an attachment in MS Word document (.doc) format and use MS Word Source.

3) All manuscripts should be submitted with a cover page including an email address, a mailing address and a short introduction about the author(s) /contributor(s)'.

2. Manuscript format

1) The main texts should be written in Times New Roman font, 12 point, and single-spaced in 44 pagination with 1-inch margins.

2) Submissions must follow the author-date system of The Chicago Manual of Style, 16th Edition.

3) Quotations are given in brackets in the text.

4) A research article should normally be no more than 9,000 words in length, including the following contents:

- an abstract of 150-200 words (in English, Russian, and Uzbek) and seven to ten keywords;

- a list of references of no more than five (5) pages;

- tables and figures, if any.

5) A book review should generally be about 1,500 English words (or other languages) in length, and must include the heading and closing in the following format:

- Heading: Title of the Book. By Author's Name(s). City of Publication: Publisher Name, Year. pp. Price, ISBN:, (hardcover/paperback).

- Closing: Book reviewer's name, affiliation and postal address at the end.

6) Style Points Headings. Limit: Four levels.

Level 1. Title Style (e.g. the first letter of each word upper case, except prepositions), Bold, and 14 point.

Level 2. Title Style, Italics, 14 Point.

Level 3. Modified "down" style (first letter upper case, or first letter of first two words if the first word is an article), Bold, and 12 point.

Level 4. Modified down style, Bold, 11 point.

3. Style and Usage

1) Translation

- Translated excerpts from classical texts or non-English sources should be annotated with clarification of its original/published language and translator. Likewise, "Author's own" translations of quoted texts should be noted as such.

- The author is expected to provide an English translation of key terms in the work, rather than a translator without expertise in the subject.

- Excerpts or quoted texts from published translation will not be edited. However, UzLC editors may query or modify translations of key terms or texts provided by the author.

- Where necessary, short supplementary information such as dates, an item in its original characters, or the Romanized form of a non-English item, may be included.

- Names of foreign publishers, and titles of sources published in a foreign language should primarily appear in Romanized form without translation. However, if necessary, a translation may be added in brackets ([]).

2) Names and Terms

- Place Names (foreign):

Designation for division of areas should be either translated or hyphenated after the given area name.

Designation for geographical/structure names are not hyphenated, and appear without the equivalent English term.

Institutional names are considered proper nouns. Their names should appear following the preference of the individual institutions.

3) The descriptive designation of a period is usually lowercase, except for proper names or traditionally capitalized terms.

4. Quotation

1) Block Quotations:

- A block quotation should start with double line spacing and an indentation from the left margin. From the second paragraph of the block quotation, additional paragraph indentation is needed.

Texts in block quotation should be written in Times New Roman 10 pts., and not be entirely italicized.

5. Others

1) There is one space after sentence punctuation and not two.

2) The end parenthesis, closing quotation mark, and footnote numbers come after the sentence punctuation.

3) For parentheses within parentheses, use brackets ([]).

6. Basic Citation Format

The following examples illustrate citations using the **author-date** system. Each example of a reference list entry is accompanied by an example of a corresponding parenthetical citation in the text. For more details and many more examples, see chapter 15 of *The Chicago Manual of Style*.

BOOK

Reference List (hanging indent):

Pollan, Michael. 2006. *The Omnivore's Dilemma: A Natural History of How Eating Has Evolved*. New York: Penguin.

In Text Cite:

[Pollan 2006, 99–100]

Reference List (hanging indent):

Ward, Geoffrey C., and Ken Burns. 2007. *The War: An Intimate History, 1941–1945*. New York: Knopf.

In Text Cite:

[Ward and Burns 2007, 52]

For four or more authors, list all of the authors in the reference list; in the text, list only the first author, followed by et al. (“and others”):

[Barnes et al. 2010, 847]

Reference List (hanging indent) book chapter:

Kelly, John D. 2010. “Seeing Red: Mao Fetishism, Pax Americana, and the Moral Economy of War.” In *Anthropology and Global Counterinsurgency*, edited by John D. Kelly, Beatrice Jauregui, Sean T. Mitchell, and Jeremy Walton, 67–83. Chicago: University of Chicago Press.

In Text Cite:

[Kelly 2010, 77]

Chapter of an edited volume originally published elsewhere (as in primary sources):

Reference List (hanging indent) book originally published elsewhere:

Cicero, Quintus Tullius. 1986. “Handbook on Canvassing for the Consulship.” In *Rome: Late Republic and Principate*, edited by Walter Emil Kaegi Jr. and Peter White. Vol. 2 of University of Chicago Readings in Western Civilization, edited by John Boyer and Julius Kirshner, 33–46. Chicago: University of Chicago Press. Originally published in Evelyn S. Shuckburgh, trans., *The Letters of Cicero*, vol. 1 (London: George Bell & Sons, 1908).

In Text Cite:

[Cicero 1986, 35]

BOOK PUBLISHED ELECTRONICALLY

If a book is available in more than one format, cite the version you consulted. For books consulted online, list a URL; include an access date only if one is required by your discipline. If no fixed page numbers are available, you can include a section title or a chapter or other number.

Reference List (hanging indent):

Austen, Jane. 2007. *Pride and Prejudice: A Novel in Five Books*. New York: Penguin Classics. Kindle edition.

In Text Cite:

[Austen 2007, 101]

Reference List (hanging indent):

Kurland, Philip B., and Ralph Lerner, eds. 1987. *The Founders' Constitution*. Chicago: University of Chicago Press. <http://press-pubs.uchicago>.

edu/founders

In Text Cite:

[Kurland and Lerner, chap. 10, doc. 19]

JOURNAL ARTICLE

Article in a print journal

In the text, list the specific page numbers consulted, if any. In the reference list entry, list the page range for the whole article.

Reference List (hanging indent):

Weinstein, Joshua I. 2009. "The Market in Plato's Republic." *Classical Philology* 104:439–58.

In text cite:

[Weinstein 2009, 440]

Article in an online journal

Include a DOI if the journal lists one. A DOI is a permanent ID that, when appended to <http://dx.doi.org/> in the address bar of an Internet browser, will lead to the source. If no DOI is available, list a URL. Include an access date only if one is required by your discipline.

Reference List (hanging indent):

Kossinets, Gueorgi, and Duncan J. Watts. 2009. "Origins of Homophily in an Evolving Social Network." *American Journal of Sociology* 115:405–50. doi:10.1086/599247.

In text cite:

[Kossinets and Watts 2009, 411]

Article in a newspaper or popular magazine

Newspaper and magazine articles may be cited in running text ("As Sheryl Stolberg and Robert Pear noted in a New York Times article on February 27, 2010..."); they are commonly omitted from a reference list. The following examples show more formal versions of the citations. If you consulted the article online, include a URL; include an access date only if your discipline requires one. If no author is identified, begin the citation with the article title.

Reference List (hanging indent):

Mendelsohn, Daniel. 2010. "But Enough about Me." *New Yorker*, January 25.

In text cite:

[Mendelsohn 2010, 68]

Reference List (hanging indent):

Stolberg, Sheryl Gay, and Robert Pear. 2010. "Wary Centrists Posing Challenge in Health Care Vote." *New York Times*, February 27. <http://www.nytimes.com/2010/02/28/us/politics/28health.html>.

In text cite:

[Stolberg and Pear 2010, 12]

WEBSITE

A citation to website content can often be limited to a mention in the text ("As of July 19, 2008, the McDonald's Corporation listed on its website . . ."). If a more formal citation is desired, it may be cited as in the examples below. Because such content is subject to change, include an access date or, if available, a date that the site was last modified. In the absence of a date of publication, use the access date or last-modified date as the basis of the citation.

Bibliography (hanging indent):

Google. 2009. "Google Privacy Policy." Last modified March 11. <http://www.google.com/intl/en/privacypolicy.html>.

In text cite:

[Google 2009]

Reference List (hanging indent):

McDonald's Corporation. 2008. "McDonald's Happy Meal Toy Safety Facts." <http://www.mcdonalds.com/corp/about/factsheets.html>.

In text cite:

[McDonald's 2008]

Jurnal 2017-yil 26-oktyabrda O'zbekiston Respublikasi Matbuot
va axborot agentligi tomonidan № 0936 raqam bilan ro'yxatdan o'tgan.
Tahririyatga kelgan maqolalar mualliflarga qaytarilmaydi.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy Attestatsiya Komissiyasi tomonidan
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc)
dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalari chop etilishi lozim bo'lgan ro'yxatga
kiritilgan (30.10.2021. № 308/6).

Manzil: Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Yusuf Xos
Hojib ko'chasi 103-uy.
Telefonlar: +99871 281-45-11, +99871 281-41-93.
Website: www.uzlc.navoiy-uni.uz
E-mail: uzlangcult@gmail.com